

דברי ראש-האגודה העשיר למכון לחקר הנגב - 24.6.68

(מניות)

עשר שנים לעבודת המכון הזה נותנת לנו, לכאורה, הזדמנות לסיכום העבר. ואולם בכל דבר הכרוך בנגב, ואולי בכל דבר שענינו בנין הארץ, לא על המוגמר אנו באים לברך אלא אנו נושאים את עינינו אל העתיד.

ובשעה שהמדובר הוא במכון לחקר הנגב, יש לפתור שלושה פנים, והם אחוזים ודבוקים זה בזה: עתידו של המכון עצמו, עתידה של אוניברסיטת הנגב העתידה לקום ולהתפתח ועתידו של הנגב כמש.

איני יודע מי הוא שטבע את המטבע, שהיהודים כמיהם כשאר בני אדם אלא קצה יתור. היתה בה, כאמירה זו, בלי ספק, משום כוונת לגלוג. ואולם, כדברי לגלוג רבים שנאמרו על עם ישראל, יש כאן איזו שהיא שמינית שבשמינית של אמת המקבלת משמשת חדשה כהווייתו הנורמלית של עם ישראל בארץ ישראל. האנושות כולה יודעת, שמפתח השוב לעתידה כרוך באזורים בהיחיים.

הכל מדברים על "התמוצות אוכלוסים" ומגיעים לידי חידוש תורתו של מלטוס. אולם עד שאנו שוקעים בפסימיות, או שוגים בדברים שהם מעבר לתחום המדע הדמיוני, ומחפשים מקומות ישוב בגרמי השמים, אנו יודעים, כי שלישי מפני היבשה שבכדור הארץ שלנו הם מדברות וישיבות. אם ישכיל האדם לנצל את אלה (וגם לדלות את אוצרות המחיה ממעמקי הימים), ומצא לו לשנים רבות.

כך - האדם סתם. וכמו באותה שגינה אנטישמית למחצה - היהודים על אחת כמה וכמה. מרכז הכובד הגיאוגרפי של מדינת-ישראל, ואפילו בגבולות שהיה בהם לפני מלחמת ששת-הימים, נמצא בדרום. חלק הגון מן השטחים הם מדבר וישיבון. אנו דבקים בחוץ של עלייה גדולה המאכלסת את מלוא הארץ. למיכך, אהנו אתגר העומד לפני האנושות כולה - לפנינו הוא עומד במשנה חוקף ודחיפות. ואין זה מקרה שהדברים הנעשים כאן זכו להכרה בינלאומית במעשה חלוצי לכיבוש השממה בדרך כלל. שהרי אין עם נעשה חלוץ לאחרים אלא בדברים שתנאיו המיוחדים, המפציפיים, מעוררים אותו להתמודד עימם בהרגשת דחיפות ובריכוז מאמץ ומשאבים. הפריחת השממה וכיבושה - זהו האתגר הלאומי הדחוף העומד לפנינו, ולמיכך אנו יכולים וחייבים לסייע בזה לאנושות כולה.

ענין רבות להפרכה, בעיני, לפחות, המאמצים הרמתיים
ביותר נעשים בתחום המתקת המים, ואלם לא לנאספים כאן
עלי לומר שאין זה אלא צד אחד בריקמת הבעיות הגדולה של
הארץ, של החי ושל הצומח, בכואם להכזת שורש באדמת ישיכון.
ולא רק להביא לאיזור שכזה מה שאין בו אנו חייבים, אלא גם
למצות את כל טוב הארץ המזומן לנו במקום הזה, להעלות את ערכו,
לחשוב על ימושים חדשים ורומיים, לתת לא רק חיים אלא גם
מחייה. ועדיין לא אמרנו כלום על צרכיו התרבותיים והנפשיים
של המתיישב.

הנגב המיושב, העולה בתזוננו, איננו פרובינציה נידחת.
כשם שהוא יהיה חי הנושא את עצמו מבחינת החיים והמחייה,
כך הוא יהיה חי הנושא את עצמו מצד החברה והתרבות.

ואולם דומה שיש יסוד להניח שהמוסדות הקיימים ואפני התגבר
שאנו עומדים לפניו בנגב יכתובו במידה גדולה את דמותה של
האנטיברטיטה, לכשתקום. נראה, שבראש וראשונה זאת תהיה
אנטיברטיטה טכנולוגית, המדגישה משנה הרגשה את צורכי האיזור
הזה ואת אפשרויותיו, את ניצול מקורות האנרגיה החדישים ביותר,
לרבות אנרגיה גרעינית, להפריחתו.

אנו חוזרים אל הנגב כל אימת שאנו משזים לנגרנו את
אתגריה העיקריים של המדינה. והלוא לכך בשחוק, שהוא
תנאי, שבלעדין אין שום דבר בגדר האפשרי, האתגר העיקרי
הוא עלייה.

מבחינה זאת יש לנגב - ולמכון הזה בחוכו - משמעות כפולה:

גם כמקום קליטה לעתיד, פשוטו כמשמעו, וגם כמשימה הלוצית

חיובית לסוג העולים שהמדינה והעם מצפים להם כיום.

שהרי כיום אנו מתמודדים עם בעיית העלייה מארצות, שאין

היהודים נדחקים מתוכן מחמת המצוק. הצורך שיבוא אלינו משם

יבוא אם ימצא טרן לפטישו החלוצי, אם ידע שלא הכול כבר עשו

חלוצי העליות הראשונות; אף לא את כל מעשי בראשית שאפשר

לעשות; ואין הם עצמם באים אלא לשבת כאן, בדרך שאפשר לשבת במקום

אחר. הם רוצים להיות שותפים למעשה ראשונים. ועוד נשארה

לנוער זה שממה גיאוגראפית ומדעית. ובשבילם - הרוויית השממה

והיא אתגר שאינו נופל בעוצמתו מיבוש הביצות לדור חלוצים קודם.

כל היסוף סוד מסודות המכע פותח דרך למאות ולאלפים.

כדי להשיג את המטרה
הנשקפת לפנינו
יש להשתמש בכל האמצעים
הנמצאים בידנו
ולא להסתפק בלבד
במאמצים האנושיים
אלא גם במעשה האלוהי
הנעשה בנו

חזון ישוב הנגב, עבודת המכון הזה, כשהוא לעצמו וכבר עין
לבאות, תרומה לאנושות הנאבקה עם השממה, ויד שורת לעם
ישראל הנאבק על עתידו, מגבול הדרום אשר בכאר-שבע ועד
לשערה הדרומי של ארץ-ישראל, אל העולם המתפתח באסיה
ובאפריקה - זה האתגר, זו הקריאה, זה התפקיד.

ובואי לברך אתכם, בשם הממשלה וכשמי שלי, שיש לי
הזכות הנדולה להיותה השר הממונה על המכון הזה, אני מברך אתכם
שתראו ברינה במעשה ידיכם ותצליתו לאורו של חזון העתיד.